

Co-funded by the European
Union under the Horizon
Europe Grant No 101083746

NAUJOS KARTOS
LIETUVA

LIETUVOS
ENERGETIKOS
INSTITUTAS

Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action

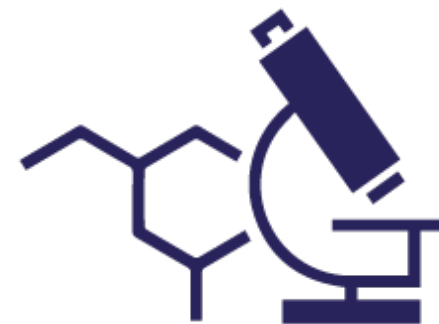
European
Climate Initiative
EUKI

Vandenilio vaidmuo savivaldybės energetinėje sistemoje

Dr. Darius Milčius
Vandenilio energetikos technologijų centras
Lietuvos energetikos institutas

2024, Molėtai

Vandenilio Energetikos Technologijų Centras

- **Moksliniai tyrimai.**
- **Ekspertavimas.**
- **Konsultacijos.**
- **Mokymai.**
- **Projektinės veiklos.**

VANDENILIO SAVYBĖS

- Paprasčiausias cheminis elementas (1 protonas, 1 elektronas)
- 14 kartų lengvesnis už orą
- 75% visatos masės (9 labiausiai paplitęs elementas Žemėje)
- Bespalvis, beskonis, bekvapis
- Dėl skvarbumo reikalingos specifinės saugojimo sąlygos
- Gali saugoti kitur generuojamą energiją
- Paprastai randamas junginiuose (išimtis – baltas vandenilis)
- Didžiausias energijos kiekis iš masės vienetu dujose
- Skystėjimo temperatūra: -253°C

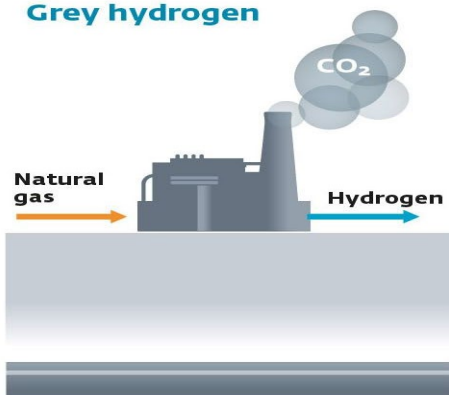
Vandenilio spalvos

Pilkasis (Riformingas)

- Plačiausiai naudojamas (Apie 95 % viso H_2);
- Gaminamas iš angliavandenilių;
- Šalutinis produktas: H_2O , CO , CO_2 .

Grey hydrogen

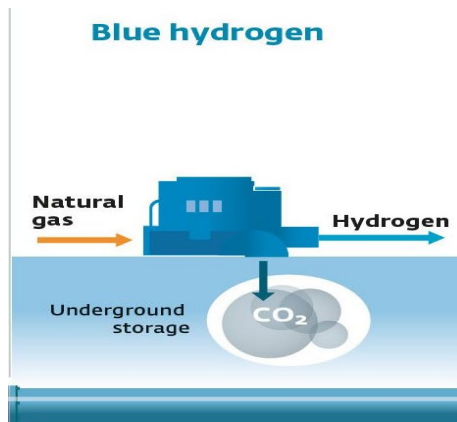

$1\text{kg } H_2 \rightarrow 8-12\text{ kg } CO_2$

Mėlynasis (Riformingas su „CCS“)

- CCS – Carbon Capture and Storage (CO_2 gaudyklės)
- Iki 0,5 % viso H_2 ;
- Gaminamas iš angliavandenilių;
- Šalutinis produktas : H_2O , CO , CO_2 .

Blue hydrogen

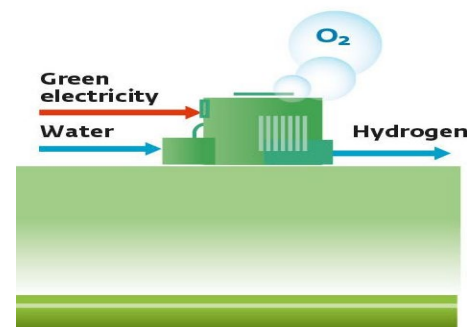

$1\text{kg } H_2 \rightarrow 8-12\text{ kg } CO_2$

Žaliasis (Elektrolizė)

- $2H_2O \rightarrow 2H_2 + O_2$;
- Apie 4 % viso H_2 ;
- Elektrodai, elektrolitas, nuolatinės srovės šaltinis;
- Švarus gavybos metodas.

Green hydrogen

$1\text{kg } H_2 \rightarrow 0\text{ kg } CO_2$

Kiti (<1 % viso H_2)

- Pirolizė iš gamtinių dujų

- Elektrolizė iš branduolinės energijos

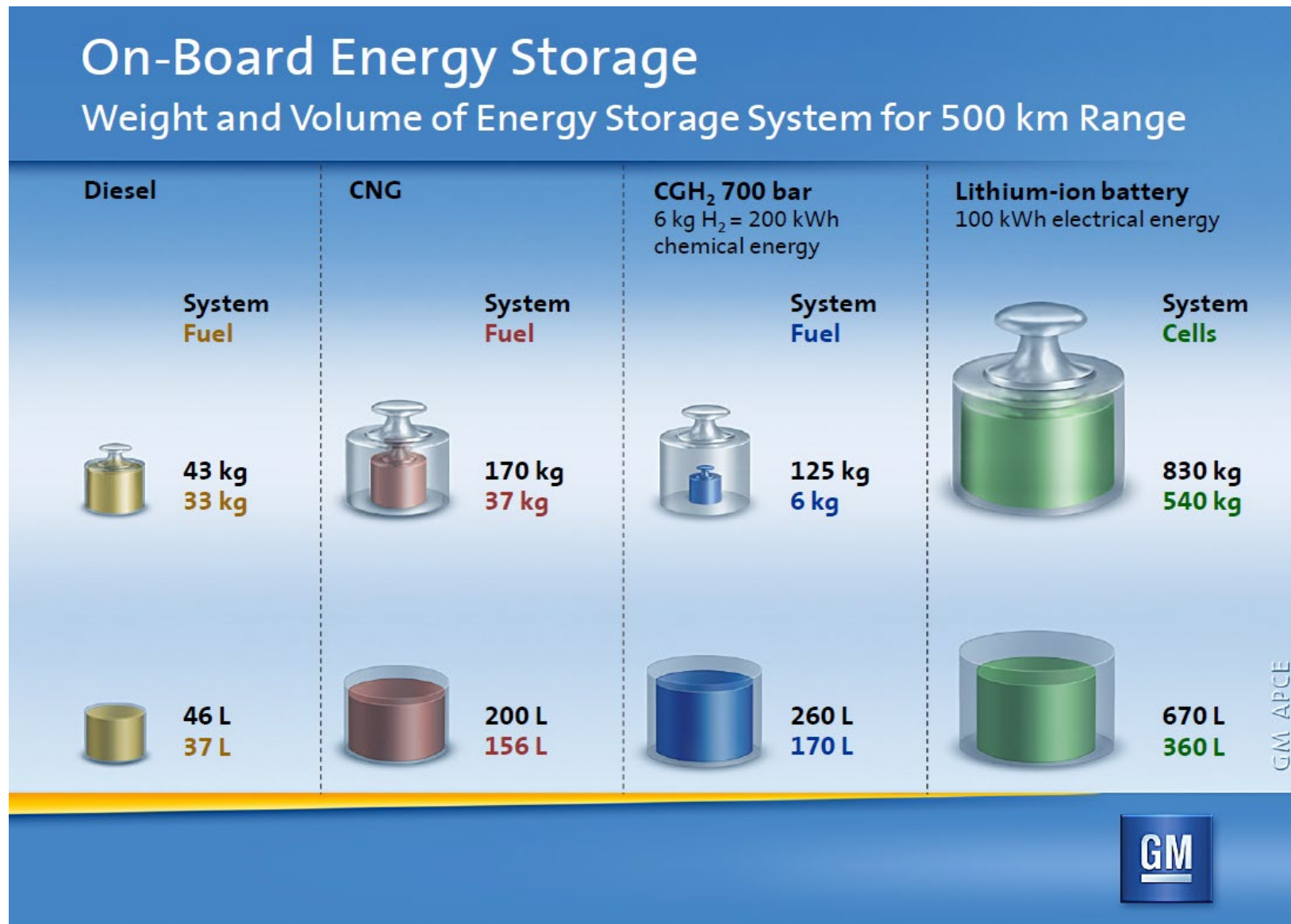
- Katalizinis skaidymas iš branduolinės energijos

- Gazifikacija iš rusvosios anglies

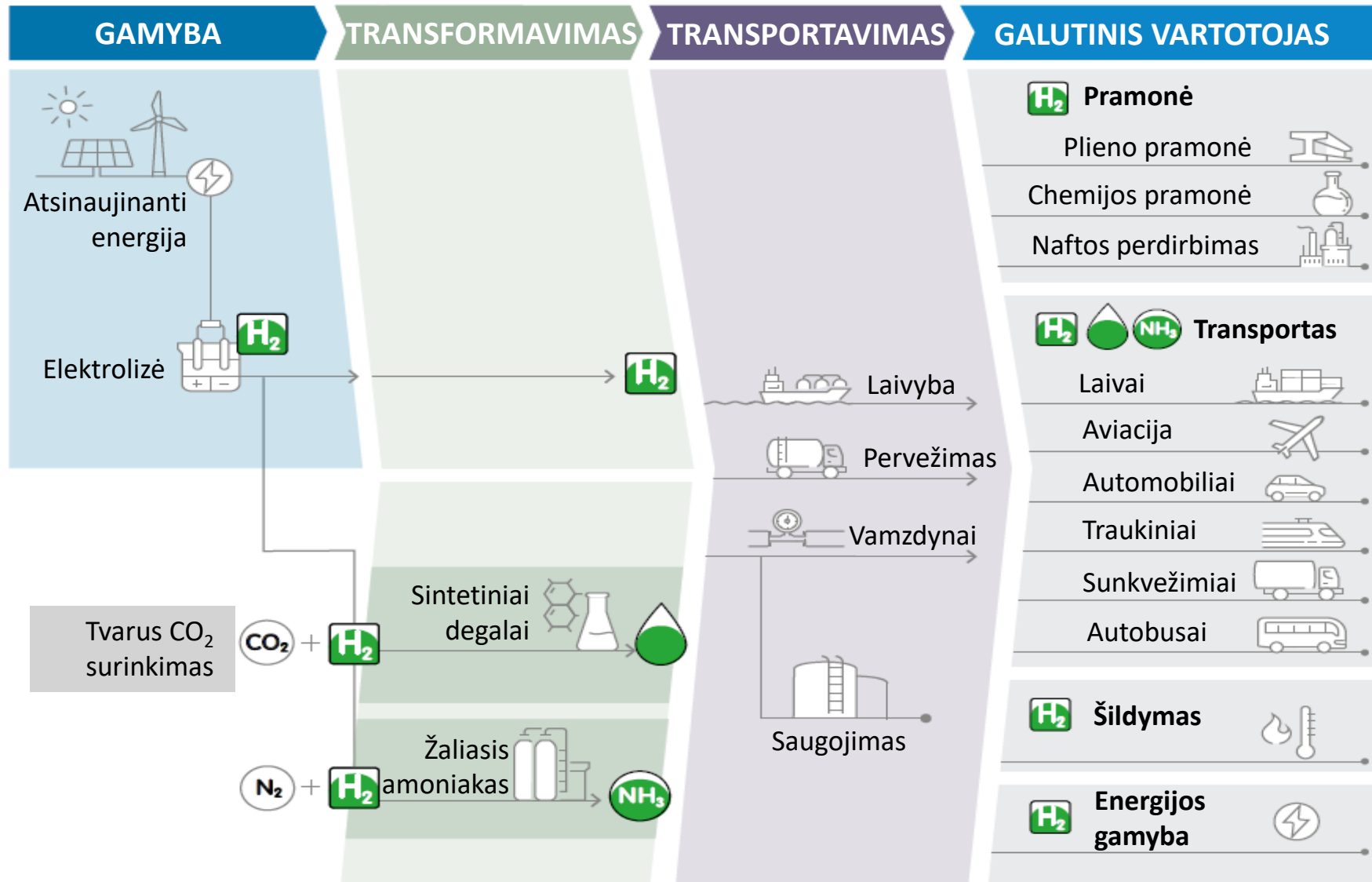
- Gazifikacija iš anglies

Baltas (arba auksinis) vandenilis

Energijos nešėjai transportui

VANDENILIO VERTĖS GRANDINĖ

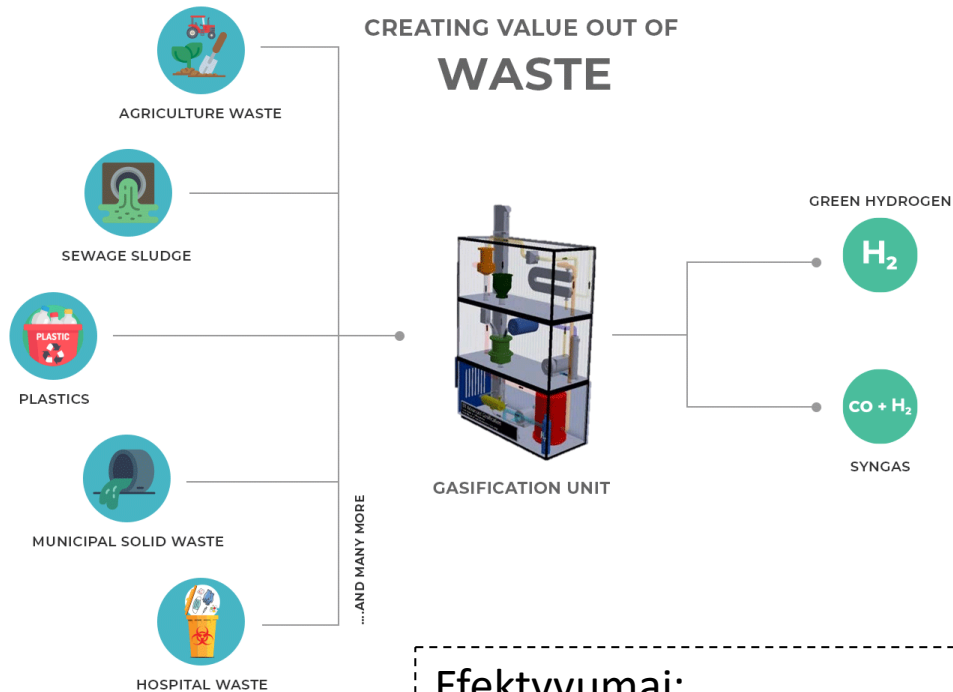

H₂ SAVIVALDYBĒMS: ŠIUKŠLĒS / CH₄ → H₂

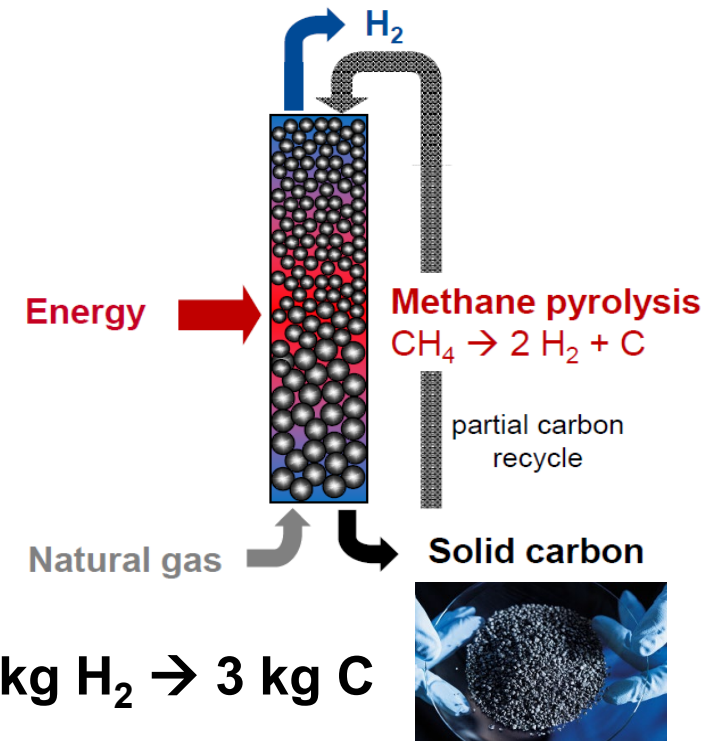

Gazifikacija

Efektivumai:
Gazifikacija – iki 69%
Metano pirolizē – iki 58 %

Metano Pirolizē

Kordinatorius

Lietuva

Slovēnija

Jožef Stefan Institute

Latvija

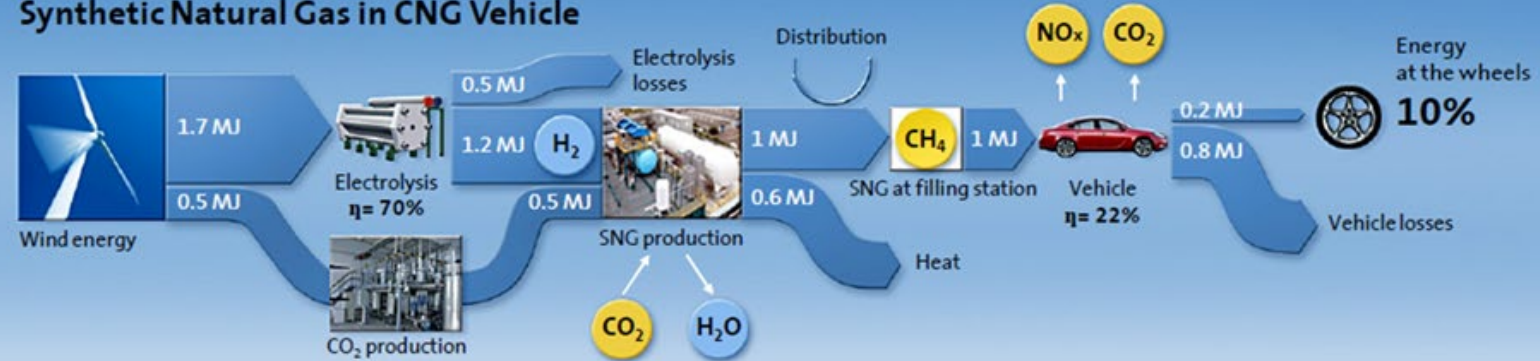
LATVIJAS UNIVERSITĀTES
CIETVIELU FIZIKAS INSTITŪTS
INSTITUTE OF SOLID STATE PHYSICS
UNIVERSITY OF LATVIA

Energijos nešėjai transportui

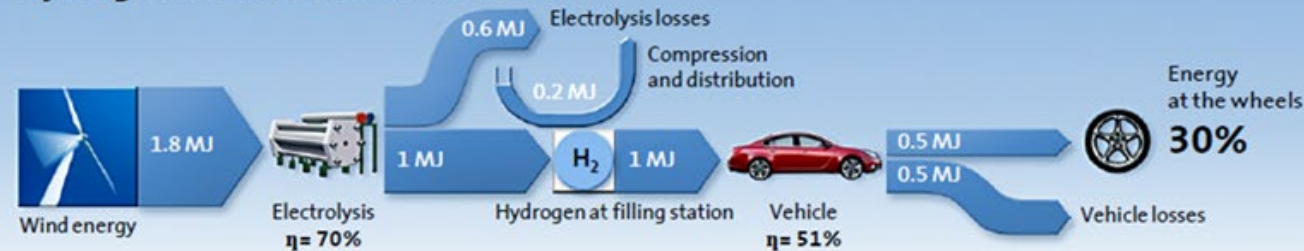
Renewable Energy Usage as SNG and Hydrogen

Assessment based on 1 MJ of chemical energy available at filling station

Synthetic Natural Gas in CNG Vehicle

Hydrogen in Fuel Cell Electric Vehicle

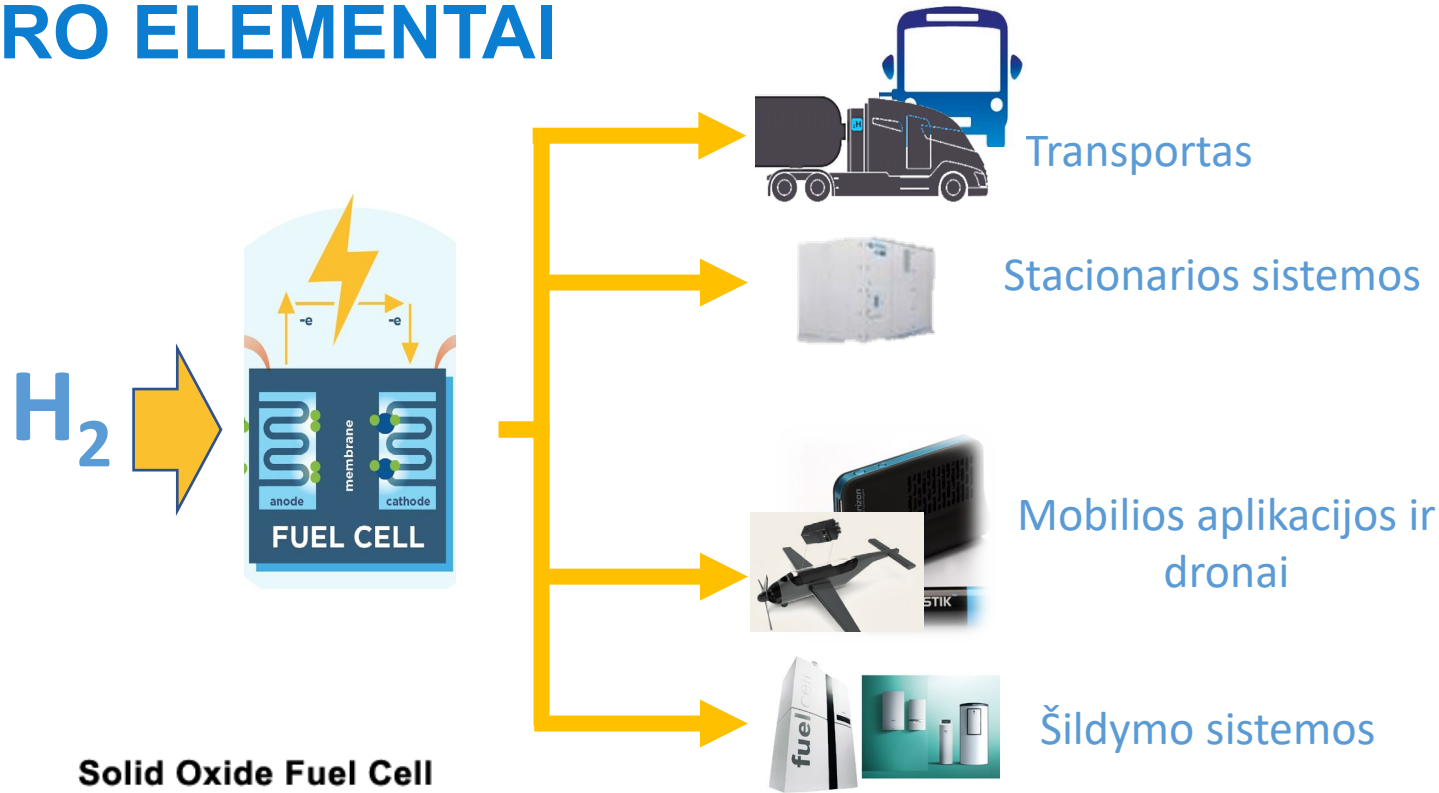
➔ To reach high efficiency, reduction of the number of energy conversion steps to a minimum and application of electric powertrain concepts is required

Source: 2011 presentation „Synthetisches Methan aus Windstrom“ to the „Verkehrswirtschaftliche Energiestrategie (VES)“ by J. Wind, D. Kreyenberg (both Daimler), and U. Eberle (GM) based on LBST and EUCAR/CONCAWE/JRC Well-to-Wheel assessments (2010)

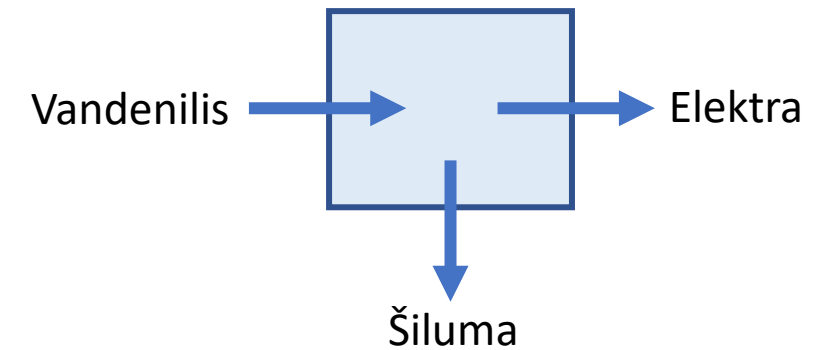
KURO ELEMENTAI

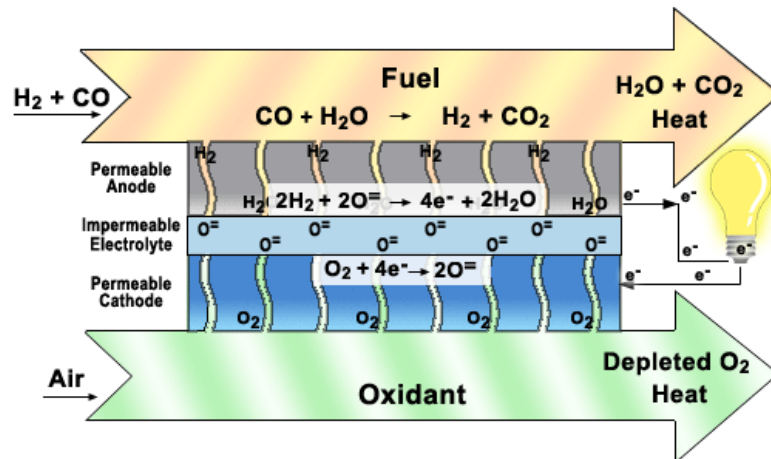
Kuro elementas (PEM)

(40-60 % efektyvumas)

1kg H₂ → 33 kWh

Solid Oxide Fuel Cell

ŽALIOJO VANDENILIO RINKOS AUGIMO PROGNOZĖS

- ✓ „Transparency Market Research“: Pasaulinė žaliojo H₂ rinka per ateinantį dešimtmetį **kasmet** turėtų **augti apie 50 %**;
- ✓ Rinkos dydis nuo dabartinės **2,10 mlrd. eurų** turėtų padidėti iki maždaug **133,5 mlrd. eurų** 2031 metais;
- ✓ „Guidehouse Insights“: iki 2031 m. elektrolizerių **pasiūla ir paklausa padidės 8000 proc.**

Commission invests €3 billion in innovative clean tech projects to deliver on REPowerEU and accelerate Europe's energy independence from Russian fossil fuels

EC green lights €5.4 bn for IPCEI Hy2Tech

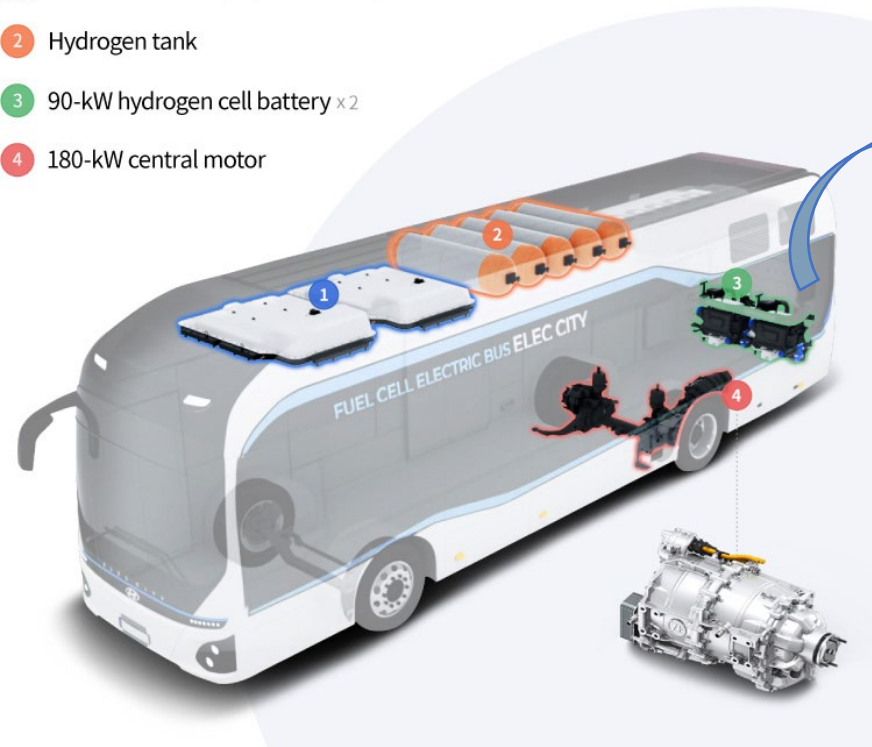
EU approves €5.2 billion for IPCEI Hy2Use

H₂ SAVIVALDYBĖMS: TRANSPORTAS

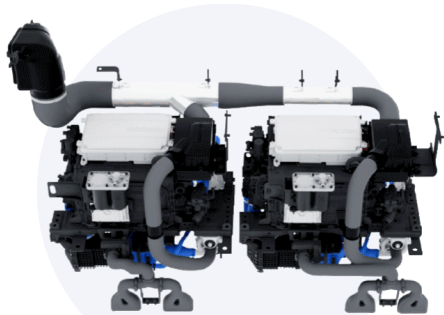

Hydrogen-powered Elec City structure

- 1 78.4-kWh lithium polymer battery x2
- 2 Hydrogen tank
- 3 90-kW hydrogen cell battery x2
- 4 180-kW central motor

Hydrogen Fuel Cell System of Elec City bus

- 1 Air intake O₂
- 2 Hydrogen supply
- 3 H₂ + O₂ = Electric energy
- 4 Emits water

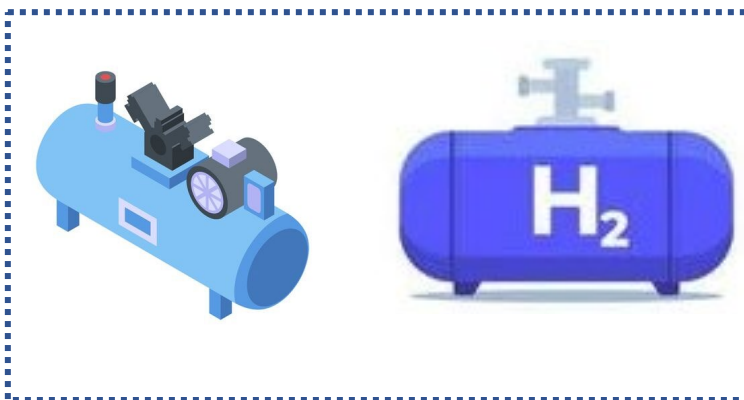
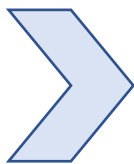
Green Bus Specifications

	Electric Elec City	Hydrogen-powered Elec City
N. Of passengers Seats / standings / driver	27/20/1 person(s)	22/25/1 person(s) Default hip rest
Max. Output	240kW	180kW
Charging time	72 minutes until fully charged	15 minutes until fully charged
Charging method	Electricity	Hydrogen
Range Seoul Mode simulation	210 km (0.92km/kWh) When similar EV efficiency measurements are applied	Over 434km (14.54km/kg)
CO ₂ emission	No	No
Features	Lower noise, less vibration, high power	Lower noise, less vibration, high power, long-distance travel

PAGRINDINIAI H₂ UŽPILDYMO KOLONĖLĖS KOMPONENTAI

Vandenilio generavimas ar transportavimas

Vandenilio suslėgimas ir saugojimas

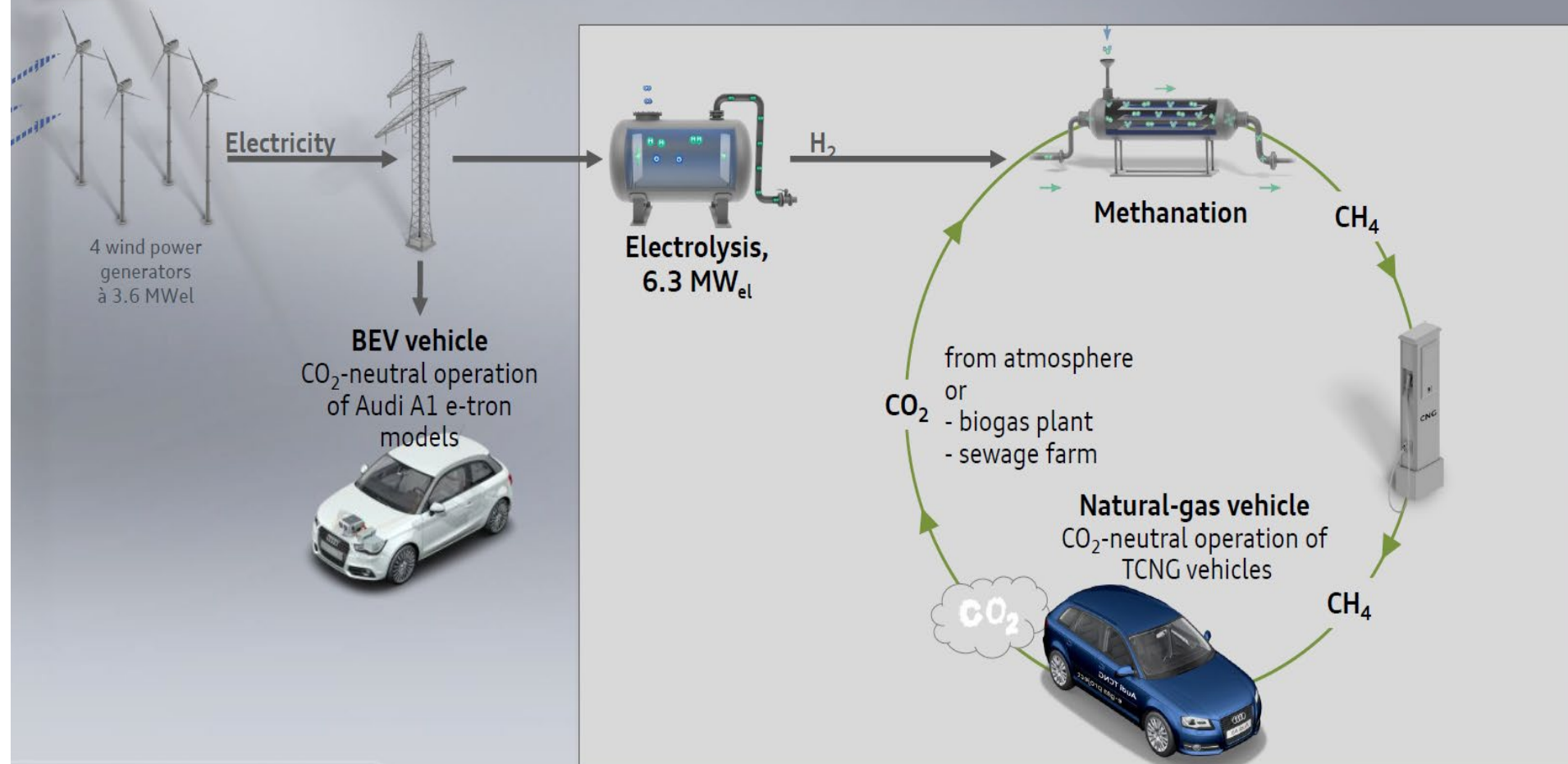

Dispenceris

CO₂ neutrality for e-tron and TCNG models

Audi balanced mobility

Audi Vorsprung durch Technik

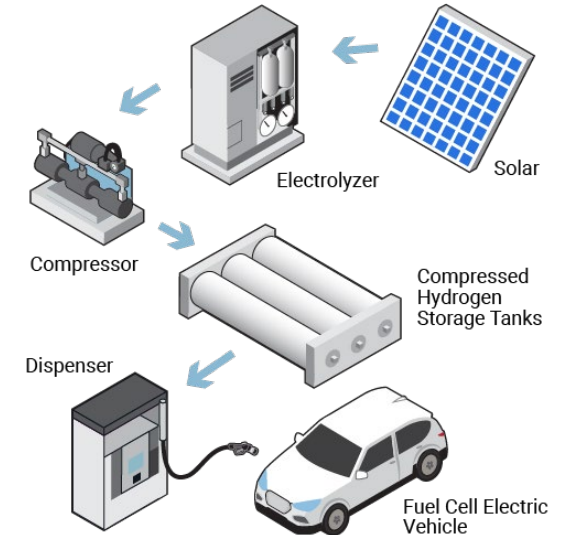
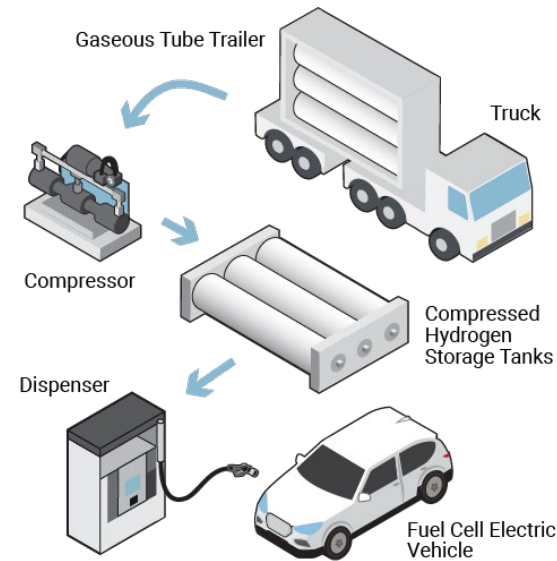
VANDENILIO UŽPILDYMO KOLONĖLIŲ, BEI VANDENILIO KAINOS

Regionas	Vandenilio kaina
Vokietija	11 – 14 Eur/kg
Jungtinė Karalystė	14 Eur/kg
Danija	11 – 14 Eur/kg
Šveicarija	12 – 14 Eur/kg
Nyderlandai	14 Eur/kg
Italija	14 Eur/kg
JAV (Kalifornija)	16 – 24 Eur/kg
Japonija	12 – 14 Eur/kg

1 kg → 100 km

<https://h2.live/en/tankstellen/>
<https://h2stationmaps.com/costs-and-financing>

Vandenilio kolonėlės kaina: 1 – 1,5 mln. Eur

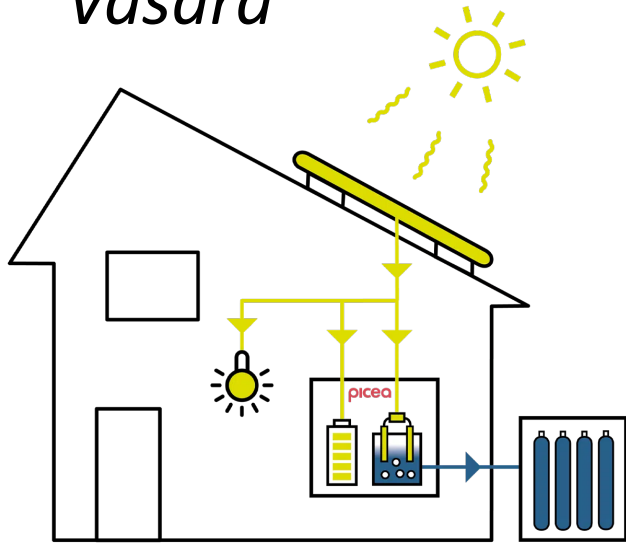
Vandenilio kolonėlės kaina su elektrolizeriu (1 MW): 2 – 2,5 mln. Eur

Vidutinės kolonėlės pajėgumas: 1240 kg/dienai

ENERGIJOS PERKĖLIMAS: VASARA – ŽIEMA

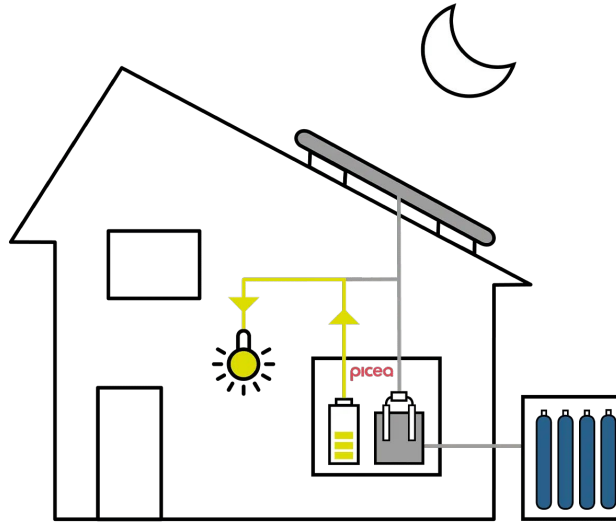

Vasara

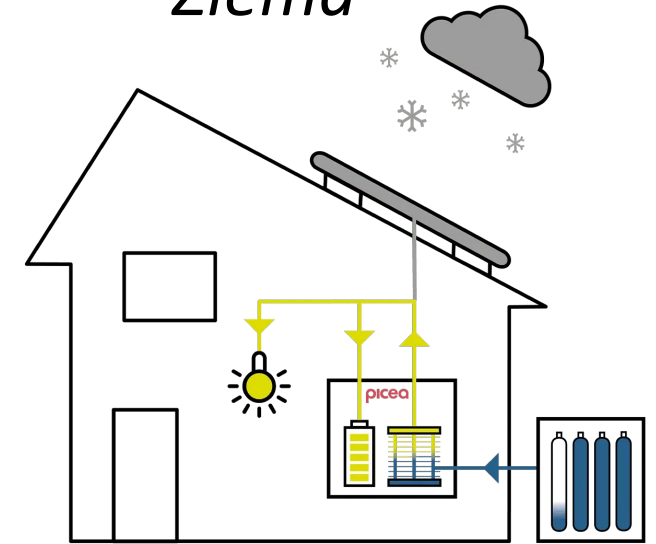
- Nesuvargota energija kaupiama **baterijoje**
- Kai baterija pilna gaminamas **H₂** žiemai

Debesys ar sutema

- **Baterija** tiekia reikalingą elektros energiją

Žiema

- **Kuro elementas** naudoja sukauptą H₂ ir gamina elektros energiją
- **Vandenilis** aprūpina namus ir įkrauna bateriją

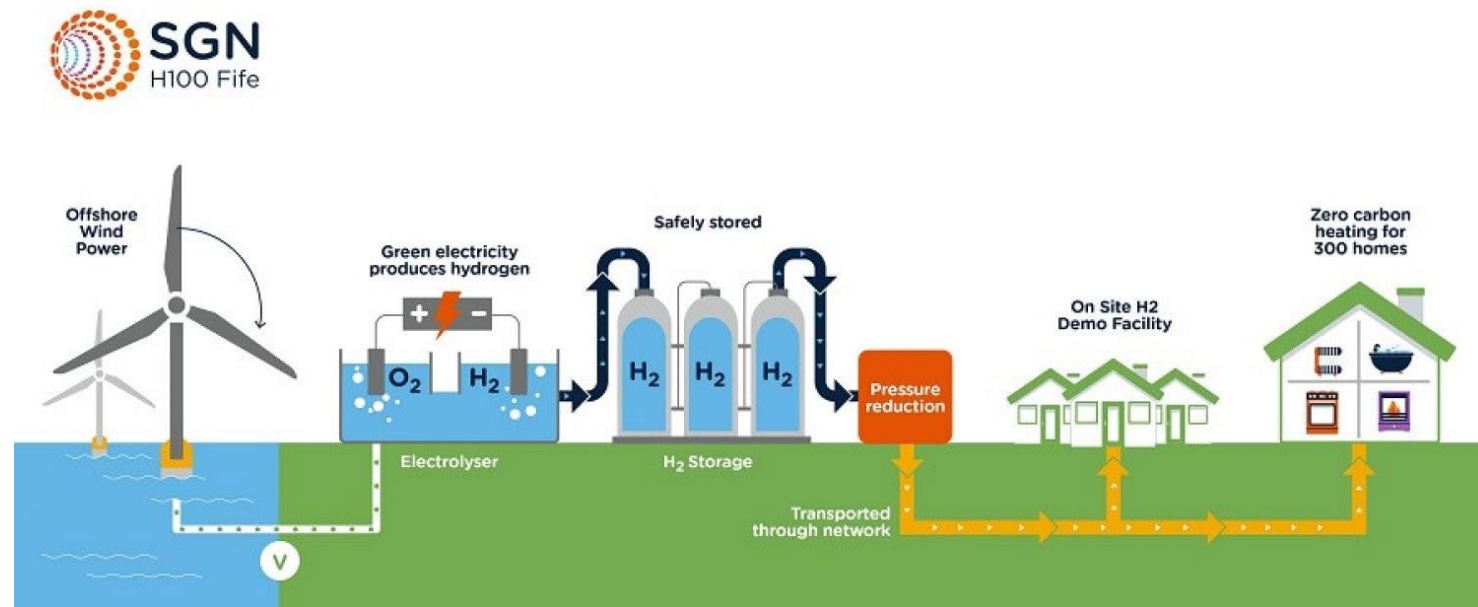
**Home Power
Solutions**

ŠKOTIJOS NAMAI PIRMIEJI PASAULYJE NAUDOS 100 % ŽALIAJĄ VANDENILĮ

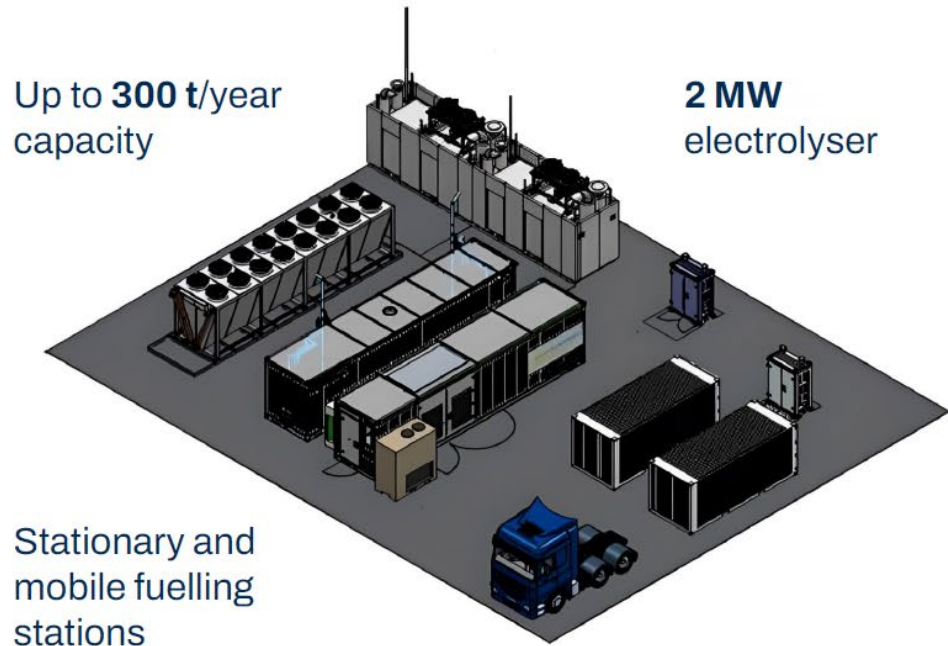

Projektas – H100 Fife

- Plėtojamos instaliacijos 300 namų komplekse. Sėkmingai užbaigus pirmąjį bandymo etapą, gali būti įtraukta iki 1000 namų.
- Namuose bus nemokami įrengti katilai, šildytuvai ir maisto ruošimo prietaisai adaptuoti veikti su H₂ dujomis.
- Projektas baigsis 2027 m.

PROJEKTAI LIETUVOJE

2025 m. balandis
H₂ gamybos pradžia

ŽALIOJO VANDENILIO GAMYBA VILNIUJE

Investments

8 055 000 Eur w/o VAT

70 %
Subsidy

30 %
Vilnius city

Capacity of electrolyser

3 MW

Hydrogen production technology

PEM electrolyser

Hydrogen storage capacity

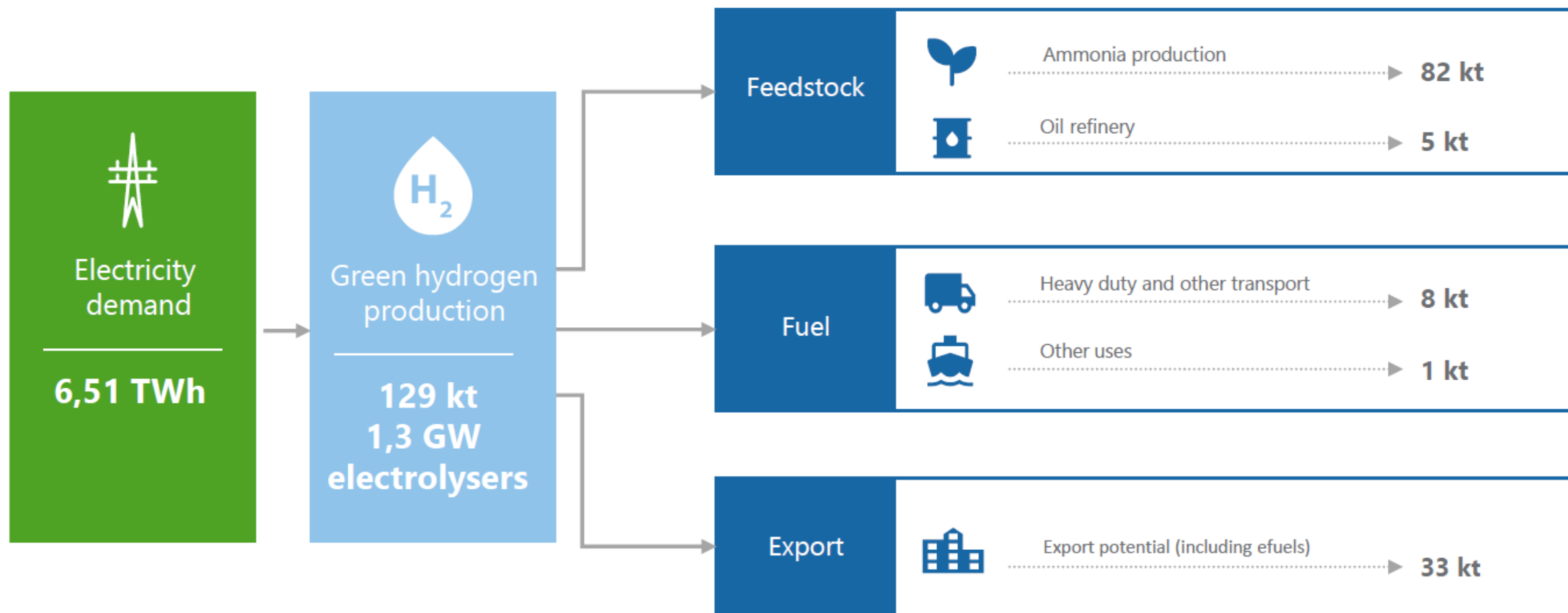
1700 kg

Commissioning in

2026

Lietuvos H₂ tikslai iki 2030

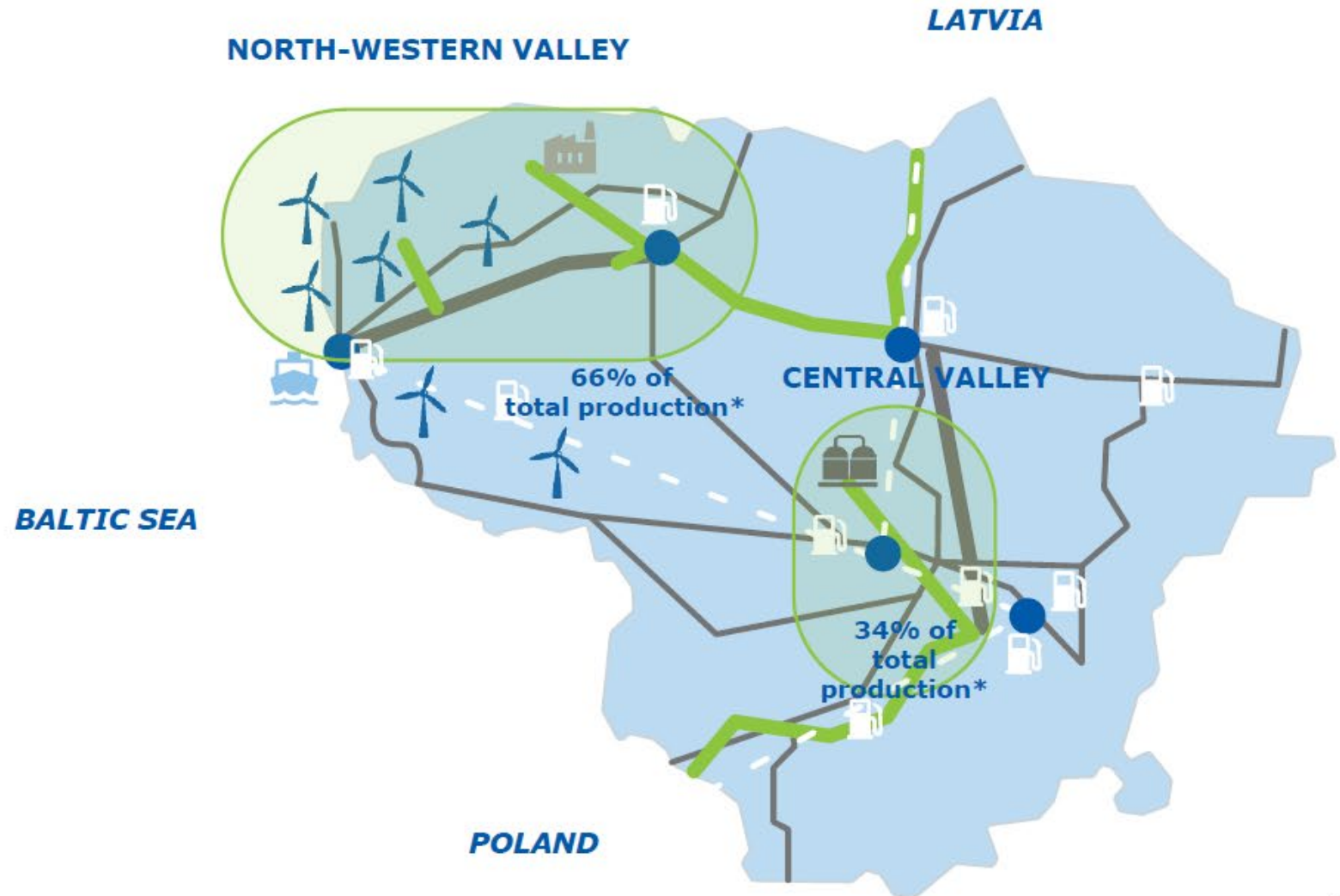

Hydrogen infrastructure in Lithuania

Two regions in Lithuania will be the main hydrogen production centers

*Rough estimates of production potential for 2050

Teisinis reguliavimas: Ar tikrai pagamintas vandenilis žalias? T. y. jei elektrolyzerio darbo metu vandenilio/išvestinių produktų (pvz. žalieji angliavandeniliai) gamintojas turės sąlytį su elektros perdavimo/skirstomaisiais tinklais tai sertifikuoti, kad vandenilis žalias – gali iškilti iššūkių. Ir kas atliks sertifikavimą Lietuvoje? Ir ar Lietuvoje pagamintas žaliasis tikrai bus pripažintas kaip žalias vandenilis Europoje? Reiktų sukurti aiškią žaliojo vandenilio sertifikavimo sistemą ir tai komunikuoti potencialiems gamintojams.

Elektros tiekimo užtikrinimas: norint pasiekti optimalų elektrolyzerio darbo režimą, reikia elektros energiją tiekti 24/7, gamybos režimas >60 % apkrova pastoviai. Kitu atveju elektrolyzerio celę gali tekti keisti ne kas 8 -10 metų o kas 2-3. Tai turėtų neigiamą įtaką žaliojo vandenilio savikainai ir konkurencingumui.

Vandenilio transportavimas: nėra išspręstas vandenilio transportavimo klausimas nuo galimos gamybos vietos ir galutinių vartotojų. Tai galėtų būti naujas specialiai dedikuotas polimerinis vamzdynas (kaip dabartiniu metu vykdomi net keli projektai Jungtinėje Karalystėje) arba sukurta vandenilio transportavimo sistema, panaudojant vandenilio dujovežius.

Kalbant apie e-metanolį, e-kerosiną, e-metaną ir e-amoniaką, reikia atlikti detalius CAPEX , OPEX skaičiavimus ir kokie inžinieriai tai eksploatuotų? Iš kur gauti reikalingus kiekius švaraus biogeninio CO₂, pigiai? Ir kas pirktų galutinius produktus net jei kaina būtų didesnė nei šiuo metu esančių CO₂ generuojančių produktų?

Kaina (CAPEX dalis): dabartiniu metu pilkojo vandenilio kainos svyruoja apie 1 – 1,5 Eur/kg; mėlynojo apie 2,0 Eur/kg; žaliojo vandenilio atveju mūsų skaičiavimai rodo, kad tai gali būti nuo 6 – 12 Eur/kg (priklausomai nuo technologinių sprendinių ir galimos paramos CAPEX). Dabartiniu metu, jei neklystame, Lietuvoje, skaičiuojant CAPEX (esant MW elektrolizerių instaliavimo galioms), elektrolizerio instaliavimui skaičiuojamas 750 kEur/MW ir 70 % paramos intensyvumas. Kas tik dalinai atspindi reikalingą paramą CAPEX, nes papildomai turi būti įskaityti elektros įvadams reikalinga įranga; baterijos, tiekimo stabilizavimui; vandens osmosė, vandens paruošimui; azotas aušinimui; vandenilio gryninimo žingsniui reikalinga įranga; tarpinis vandenilio pasaugojimas, priklausomai nuo tolimesnio panaudojimo (pvz. kelis šimtus kg.); kompresoriai prieš transportavimą ir t.t. Mūsų skaičiavimais įvertinant pilnai išpildytas sistemas, priklausomai nuo komplektacijos realus CAPEX gali būti ir 3100 – 3500 kEur/MW. Siekiant esminio vandenilio technologijų proveržio Lietuvoje, reiktų pakeisti paramos į CAPEX skaičiavimo metodiką ir remti ne tik elektrolizerį, bet ir susietus technologinius įrenginius kaip visuminę vandenilio technologijų sistemą.

Kaina (OPEX dalis): žaliojo vandenilio kainoje (jei jis gaminamas panaudojant elektrolizės procesus ir 1 kg reikia apie 55-60 kWh žaliosios elektros ir 10 ltr. švaraus vandens), elektros kaina sudaro apie 70 %. Mūsų skaičiavimai rodo, kad žaliasis vandenilis gali būti konkurencingas su mėlynuoju, jei elektros energijos kaina svyruos 0-2 cnt./kWh. Šiuo metu, jei neklystame Lietuvoje nėra paramos į OPEX mechanizmą, pvz. kaip JAV atveju 3 USD/kg žaliojo vandenilio (kaip subsidija arba mokestinė lengvata). Taigi vandenilis turi ateitį Lietuvoje, kai turėsime realius žaliosios elektros gamybos perteklius (vėjo, saulės atvejais).

Žaliasis vandenilis turi labai didelę potencialią rinką, bet, deja, Lietuvoje, laibai mažą realią. Kalbant apie galutinius vartotojus, šiandien galimi penki dideli žaliojo vandenilio vartotojai: Achema (žaliojo amoniako sintezė), Orlen LT (angliavandenilių proceso žalinimas), Akmenės cementas (vandenilis cemento gamybai), įmonės naudojančios aukštatemperatūrinius procesus pvz. Panevėžio ir Kauno stiklo fabrikai (gamtinių dujų keitimas į vandenilio gamtinių dujų mišinius ir grynąjį žaliąjį vandenilį); Ambergrid (žaliojo vandenilio įmaišymo į gamtines dujas technologijos). Pakeitus gamtines dujas žaliuoju vandeniliu tik šiuose įmonėse sumažintume bendrus Lietuvos CO₂ išmetimus daugiau nei 50 %. Norint pasiekti žaliojo vandenilio plėtrą, aukščiau išvardintose įmonėse reikia, kad jo kaina būtų 2,0 – 3,0 Euro/kg vartotojo vietoje.

Co-funded by the European
Union under the Horizon
Europe Grant No 101083746

NAUJOS KARTOS
LIETUVA

Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action

European
Climate Initiative
EUKI

LIETUVOS
ENERGETIKOS
INSTITUTAS

<https://www.lei.lt>

Darius.Milcius@lei.lt